

Huvudman

Umeå kommun
umea.kommun@umea.se

Beslut

Datum 2025-11-21

Dnr SI 2025:8890

Sida 1 (19)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Södra Ålidhemsskolan F-5 i Umeå kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Umeå kommun att senast den **2 mars 2026** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande särskilt stöd, förebyggande arbete med trygghet och studiero och utredningar om ordningsstörande beteende. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Umeå kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Umeå kommun ska vidta följande åtgärder

Särskilt stöd

1. Se till att vid minst ett tillfälle informera samtlig personal om skollagens krav kring när de ska anmäla till rektorn (eller den rektorn delegerat uppgiften att ta emot anmälningar till) att en elev kan vara i behov av särskilt stöd, rektorns skyldighet att skyndsamt initiera en utredning utifrån en sådan anmälan samt skolans rutiner för detta. Inkom med en redogörelse för när och hur informationen har förmedlats. (2 kap. 34 a § skollagen § samt 3 kap. 7 § skollagen).
2. Se till att rektorn startar utredningar om behov av särskilt stöd varje inkommen anmälan. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden 28 november 2025 till och med den 23 februari 2026, samt vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 § skollagen).
3. Se till att rektorn startar utredningar av elevers behov av särskilt stöd avseende elev 14, elev 16, elev 39 och elev 56. Inkom med en

redogörelse för vilket datum en utredning har startats för respektive elev samt, för det fall utredningen avslutats, de beslut som fattats med anledning av utredningen (3 kap. 7 § skollagen).

4. Se till att rektorn eller den rektorn överlåtit beslutanderätten till, fattar beslut att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram för varje genomförd utredning om en elevs behov av särskilt stöd. Besluten, inklusive överklagandehänvisning, ska delges eleven och dennes vårdnadshavare. Inkom med tre senaste besluten gällande åtgärdsprogram som fattas under perioden 28 november 2025 till och med den 23 februari 2026, samt redogör för hur och när besluten delgivits eleven och dennes vårdnadshavare (3 kap. 9 §, 28 kap. 16 § och 29 kap. 10 § skollagen samt 31 och 33 § förvaltningslagen (2017:900)).
5. Se till att särskilt stöd tillhandahålls utifrån utredda behov och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Detta innebär att de behov som framkommer i utredningen av elevens behov av särskilt stöd ska vara avgörande för vilka särskilda stödåtgärder som skrivs in i elevens åtgärdsprogram samt omfattningen av dessa. Inkom med utredningar om särskilt stöd samt beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram för elev 12 och elev 46, samt en redogörelse över vilka eventuella särskilda stödåtgärder respektive elev erhållit under redovisningsperioden (3 kap. 7 och 9 §§ skollagen).

Förebyggande arbete med trygghet och studiero

6. Se till att rektorn följer upp elevernas trygghet i skolmiljön och studiero i undervisningen, analysera vilka hinder som finns för att elever ska vara trygga och ha studiero samt, utifrån uppföljningen och analysen av vilka behov som finns i verksamheten, beslutar om åtgärder som ska vidtas. Uppföljningen och analysen ska omfatta personalens gemensamma arbetssätt och förhållningssätt avseende trygghet och studiero och brott mot ordningsreglerna, användandet av disciplinära åtgärder, elevhälsans medverkan i arbetet med trygghet och studiero samt andra omständigheter som kan ha betydelse för tryggheten och studieron på skolan. En redogörelse för uppföljningen, analysen och beslutade åtgärder ska ges in till Skolinspektionen (4 kap. 4 § och 5 kap. 3 § skollagen).

Utredning av ordningsstörande beteende

7. Se till att huvudmannen vid minst ett tillfälle informerar rektorn om skollagens krav att se till att saken utreds om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen, uppträtt olämpligt eller gjort

sig skyldig till en allvarlig förseelse. Inkom med en redogörelse för när och hur informationen har förmedlats (2 kap. 34 a § samt 9 och 10 §§ skollagen).

8. Rektorn ska se till att saken utreds om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen, uppträtt olämpligt eller gjort sig skyldig till en allvarlig förseelse. Utifrån resultatet av utredningen ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende. För varje sådan utredning som startas ska samråd ske med elevens vårdnadshavare. Rektorn ska dokumentera hur många utredningar som startats under perioden 27 november 2025 till och med den 23 februari 2026. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (5 kap. 9 och 10 §§ skollagen).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i delar det avser extra anpassningar, studiehandledning på modersmålet, arbetet med planen mot kränkande behandling samt anmälan av kränkande behandling.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2025:8890) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden våren 2025 inlett en tillsyn av Södra Ålidhemsskolan F-5 i Umeå kommun .

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Södra Ålidhemsskolan F-5 följer gällande bestämmelser kring särskilt stöd, förebyggande arbete avseende trygghet och studiero, utredning av ordningsstörande beteende, extra anpassningar, studiehandledning på modersmålet, arbetet med planen mot kränkande behandling samt anmälan av kränkande behandling.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever och lärare samt lektionsobservationer den 30 september och den 1 oktober 2025. Därtill har digitala intervjuer genomförts med representanter för skolans elevhälsa samt med rektorn och den biträdande rektorn den 6 och 8 oktober 2025. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat uppgifter om vilka elever som är föremål för särskilt stöd och

åtgärdsprogram, antal inkomna kränkingsanmälningar från starten av vårterminen 2025 till den 30 september 2025, skolans fem senaste utredningar om kränkande behandling samt skolans plan mot kränkande behandling för läsåren 2023/24 och 2024/25.

Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

I de fall Skolinspektionen refererar till enskilda elever benämns de med siffror enligt elevförteckning (se aktbilaga 9). Elevförteckningen har kommunicerats med huvudmannen.

Föreläggande

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Anmälan av behov av särskilt stöd

På fråga hur en anmälan om behov av särskilt stöd går till, uppger lärare och representanter från elevhälsan att detta kan ske på två olika sätt. Elever kan antingen anmälas för behov av särskilt stöd på elevhälsomöten för varje klass på låg- och mellanstadiet. Vid dessa möten träffas lärarna och elevhälsan och rektorn, och går igenom eleverna en och en, med fokus på att uppmärksamma de elever som inte når kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Utöver dessa schemalagda möten kan elever även anmälas för behov av särskilt stöd genom att läraren kontaktar specialpedagog eller speciallärare vid behov, genom informella samtal i korridoren.

Lärare har uppgett namnet på flera elever som de har anmält för behov av särskilt stöd, däribland **elev 14**, **elev 16**, **elev 39** och **elev 56**. Elevhälsan uppger på fråga att dessa elever inte har anmälts för utredningsbehov av särskilt stöd.

Starta utredningar om behov av särskilt stöd

Representanter från elevhälsan uppger att det är rektorn som beslutar om huruvida en utredning om särskilt stöd ska initieras. Rektorn uppger att en utredning inte alltid startar efter en anmälan från undervisande personal. Rektorn berättar att det krävs en bedömning om skolan ska gå vidare med ärenden, och att de först måste granska hur ledning och stimulans har fungerat, hur extra anpassningar ser ut och om dessa har utvärderats.

Arbetet med åtgärdsprogram

Beslut att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram

Lärare uppger att ett åtgärdsprogram ska skrivas när en utredning visar att en elev behöver särskilt stöd. Huvudmannen förtydligar i sina synpunkter på den kommunicerade tjänsteanteckningen att skolan inte alltid upprättar ett åtgärdsprogram efter att en utredning om behov av särskilt stöd visar att en elev är i behov av särskilt stöd. Huvudmannen uppger vidare i yttrandet att åtgärdsprogram är en prioriteringsfråga, och att endast elever med mycket stora svårigheter kan beviljas stöd.

En lärare berättar, att om en utredning visar att en elev inte är i behov av särskilt stöd, fattas ett beslut om att inte upprätta ett åtgärdsprogram. En specialpedagog berättar dock att hen under sin tid på skolan inte varit med om att ett sådant beslut har fattats. Rektorn uppger att beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram ibland förekommer i elevhälsoteamet, men att detta sker mycket sällan. Rektorn uppger därtill att formella beslut sällan fattas i dessa fall, samt att beslutet i fråga sällan dokumenteras formellt i skolans journalsystem. Huvudmannen anför i yttrandet över tjänsteanteckningen att om ett beslut om att inte utarbeta ett åtgärdsprogram efter en utredning om särskilt stöd fattas, så ska detta antecknas i skolans journalsystem. Huvudmannen uppger också att elevhälsoteamet inte varit i den situationen att en utredning visat att åtgärdsprogram inte ska upprättas. Om det skulle inträffa finns en beslutsmall för detta inlagd i journalsystemet.

Lärare och representanter från elevhälsan uppger att vårdnadshavare alltid får ta del av beslutet om att ett åtgärdsprogram upprättas. På frågan om vårdnadshavare informeras om sin rätt att överklaga ett beslut svarar rektorn att det inte är hen som ansvarar för detta, utan att informationen förmedlas av speciallärare eller specialpedagog. Rektorn kan därför inte säga om detta alltid sker. Representanter från elevhälsan uppger att vårdnadshavaren får information om möjligheten att överklaga ett beslut

om åtgärdsprogram muntligen eller skriftligen. Däremot kan de inte svara på om vårdnadshavare informeras om rätten att överklaga ett beslut om att inte upprätta ett åtgärdsprogram, eftersom specialpedagogen inte varit med om ett sådant fall under sin tid på skolan.

Utformningen av åtgärdsprogram

Skolinspektionen har vid sitt besök på skolan tagit del av de tre senast upprättade åtgärdsprogrammen på skolan. I samtliga åtgärdsprogram är ett datum för utvärdering samt vem som ansvarar för utvärderingen angivet. Vidare framgår vilket stödbehov eleverna har, samt hur detta ska tillgodoses.

Lärare och representanter från elevhälsan uppger att vårdnadshavare är delaktiga på olika sätt i utformningen av ett åtgärdsprogram.

Följande har framkommit avseende enskilda elever.

I **elev 46:s** åtgärdsprogram finns flera olika datum inskrivna.

Åtgärdsprogrammet är högst upp daterat 9 september 2025. Vidare anges att åtgärdsprogrammet beslutades den 17 september 2024.

Åtgärdsprogrammet är undertecknat av rektor den 22 september 2025. Det framgår vidare att utvärdering av åtgärdsprogrammet ska ske den 29 maj 2025, samt att vårdnadshavarna delgavs beslutet den 17 december 2024.

På frågan om varför det förekommer flera olika datum i åtgärdsprogrammet svarar representanter från elevhälsan att det sannolikt beror på ett mänskligt fel, där felaktiga datum kopierats in från ett tidigare åtgärdsprogram.

Särskilt stöd i enlighet med beslutade åtgärdsprogram

Följande framkommer avseende enskilda elever.

En lärare uppger i intervju att **elev 12:s** stöd har pausats och eleven därför inte får det stöd som finns beslutat i åtgärdsprogrammet. Representanter från elevhälsan tillbakavisar dock detta, och uppger att enbart en mindre del av elevens beslutade åtgärder har "pausats". Rektorn bekräftar att eleven inte får allt det stöd som finns beslutat i åtgärdsprogrammet och förklarar att stödet har pausats tills vidare då eleven har gjort framsteg. Rektorn uppger att inget nytt beslut om åtgärdsprogram har fattats för eleven.

I **elev 46:s** åtgärdsprogram framgår att eleven ska få stöd, samt vilken pedagog som ansvarar för genomförandet av detta. I huvudmannens inkomna synpunkter på den kommunicerade tjänsteanteckningen framgår att det, på grund av begränsade resurser, inte alltid är möjligt att samma personal stöttar elev 46. Huvudmannen uppger vidare att om personal är frånvarande på grund av sjukdom, så genomförs inte de planerade insatserna för eleven. Huvudmannen uppger att eleven har större behov av

stöd än vad som framgår av åtgärdsprogrammet. I intervju med lärare uppger lärare att eleven har större behov av särskilt stöd än vad hen får och att åtgärdsprogrammet har reviderats för att kunna genomföras i praktiken. En representant från elevhälsan uppger i intervju att eleven får särskilt stöd utifrån de förutsättningar som finns på skolan.

Rättslig reglering

Enligt 2 kap. 34 a § skollagen ska huvudmannen se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt lag denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Enligt 3 kap. 7 § skollagen framgår att om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska rektorn se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd med elevhälsan ska ske om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd.

Enligt 3 kap. 9 § skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoseas framgå. Av åtgärdsprogrammet ska det även framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljning respektive utvärderingen.

Av 3 kap 7 § skollagen om en utredning visar att en elev inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Av 28 kap. 16 § skollagen framgår att beslut i fråga om åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 § får överklagas hos Skolverkets överklagandenämnd.

Av 29 kap. 10 § skollagen framgår att i ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild tillämpas bland annat 31 och 33 §§ förvaltningslagen. Enligt förarbetena gäller paragrafen bland annat när beslut fattas i ärenden som särskilt stöd (prop. 2009/10:165 s. 928).

I 31 och 33 §§ förvaltningslagen anges att för varje skriftligt beslut ska finnas en handling som bland annat visar dagen för beslutet. En myndighet som meddelar ett beslut i ett ärende ska så snart som möjligt underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet, om det inte är uppenbart obehövligt. Om parten får överklaga beslutet ska han eller hon även underrättas om hur det går till.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det föreligger brister avseende skolenhetens arbete med att anmäla och starta utredningar för elever i behov av särskilt stöd, arbetet med åtgärdsprogram samt tillhandahållande av särskilt stöd.

Brister i anmälan om behov av särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det föreligger brister i skolans arbete med att anmäla elever i behov av särskilt stöd. Utredningen visar att skolans rutiner avseende anmälan av behov av särskilt stöd inte fungerar. Av utredningen framgår att det finns ett flertal elever, där lärare uppgett att de anmält eleverna för utredningsbehov av särskilt stöd, men där en elevhälsans personal inte uppfattat att eleverna är anmälda. Detta gäller i vart fall elev 14, elev 16, elev 39 och elev 56. Det faktum att elevhälsan inte uppfattat att en anmälan är gjord har sedermera gett följden att en utredning inte har startats. Detta är en brist.

Brister i att starta utredningar gällande elevers behov av särskilt stöd

Utredningen visar vidare att det finns situationer, där rektor och elevhälsan har kännedom om att elever är anmälda för behov av särskilt stöd, utan att en utredning skyndsamt har påbörjats. Detta är en brist. Genom rektorns uttalanden står det klart att rektorn inte alltid fattar beslut om en utredning ska initieras efter en anmälan om utredningsbehov av särskilt stöd har inkommit. En utredning om behov av särskilt stöd ska påbörjas skyndsamt efter det att en anmälan om utredningsbehov inkommit till rektorn, eller när rektorn på annat sätt får kännedom om att förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda.

Brister i arbetet med åtgärdsprogram

Beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram

Skolinspektionen bedömer vidare att det finns brister i skolans arbete med att besluta om att utarbeta åtgärdsprogram för de elever som är i behov av det. Genom huvudmannens uttalande står det klart att åtgärdsprogram enbart utarbetas för eleverna med mycket stora svårigheter, trots att en utredning om särskilt stöd visat att eleven har behov av detta. Detta är en brist som Skolinspektionen ser allvarligt på. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd, och ett åtgärdsprogram ska utarbetas för eleven.

Skolinspektionen konstaterar vidare att det är en brist att skolan inte fattar formella beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram när en utredning om behov av särskilt stöd visar att en elev inte är i behov av särskilt stöd. Huvudmannen har visserligen anfört att sådana beslut ska skrivas in i skolans journalsystem, men att det inte förekommit på skolenheten. Av uttalanden från rektor framkommer dock att beslut om att inte upprätta

åtgärdsprogram ibland förekommer i elevhälsoteamet, och att ett formellt beslut sällan fattas överhuvudtaget i dessa fall. Det faktum att beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram inte fattas på skolan ger sedermera följden att vårdnadshavare inte underrättas om innehållet i beslutet, samt deras möjlighet att överklaga beslutet i fråga. Även detta är en brist.

Utformningen av åtgärdsprogram

Skolinspektionen konstaterar inledningsvis att skolan uppfyller författningens krav i när det gäller dokumentation av datum för utvärdering, stöd behov och hur behovet ska tillgodoses. Vidare uppfyller verksamheten författningarnas krav avseende att vårdnadshavare får vara delaktiga i utformningen av åtgärdsprogram.

Skolinspektionen bedömer dock att datum för beslut om åtgärdsprogram inte alltid framgår av beslutshandlingen, vilket är en brist. Detta gäller i vart fall för elev 46, där flertalet olika datum för beslut står angivna. Skolinspektionen vill påtala att datum för beslut är viktigt utifrån en rättssäkerhetsaspekt, då det bland annat reglerar tidsfristen för rätten att överklaga.

Brister i tillhandahållande av särskilt stöd i enlighet med beslutade åtgärdsprogram

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i tillhandahållande av stöd på skolan. Utredningen visar att det finns elever som inte alltid fullt ut erhåller de åtgärder som finns beslutade i elevens åtgärdsprogram, vilket är en brist. Detta gäller i vart fall för elev 12 och elev 46.

Vidare framgår genom att det särskilda stödet för elever inte alltid baseras på elevens behov av stöd, utan i stället vilka resursmässiga förutsättningar som finns på skolan. Detta gäller i vart fall för elev 46, där det genom samstämmiga uppgifter från lärare, elevhälsa och huvudman framgår att åtgärder som beslutas i ett åtgärdsprogram baserats i skolans förutsättningar och inte utifrån elevens behov av särskilt stöd, vilket Skolinspektionen ser allvarligt på. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Skollagen ger inget utrymme för att ekonomiska eller andra hänsynstaganden påverkar vilka stödinsatser som ska tillhandahållas.

Trygghet och studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Förebyggande arbete avseende trygghet och studiero

Den rådande situationen avseende trygghet och studiero på skolan

Elever och lärare uppger att det finns elever som inte känner sig trygga i skolmiljön. En lärare berättar att elever ständigt är på sin vakt eftersom de inte vet vad kan hända. Läraren berättar vidare att många elever är rädda för andra elever, men även för vissa vuxna som arbetar på skolan. Lärare och representanter från elevhälsan uppger vidare att det förekommer mycket "skojbråk" i årskurs 4, vilket ofta leder till konflikter. Lärare uppger att det förekommit både hot och våld riktat mot såväl elever som lärare.

Av inhämtad dokumentation framgår att 60 anmälningar om kränkande behandling har upprättats under vårterminen 2025. Från höstterminens start fram till den 30 september samma år registrerade skolan ytterligare 20 anmälningar.

Flera elever, lärare och representanter från elevhälsan uppger att det råder en bristande studiero på skolan. Lärare och representanter från elevhälsan uppger att det är "stökigt" och bristande studiero, särskilt på lågstadiet och i synnerhet i årskurs 3. Lärare uppger att det främst är vissa elever som stör ordningen, men att studieron över lag har förbättrats sedan föregående termin. Både lärare, rektorer och representanter från elevhälsan uppger att det saknas samsyn kring användning av disciplinära åtgärder.

Elever i en klass på lågstadiet beskriver att det är oroligt flera gånger i veckan och att lektionerna präglas av höga ljudnivåer. En lärare som undervisar i denna klass uppger att den bristande studieron återkommande påverkar elevernas koncentration negativt. En annan lärare berättar att studieron i klassen har varit problematisk under de senaste tre åren. Flera elever i andra klasser uppger dock att studieron generellt är god. En elev beskriver dock att ljudnivån i dennes klass är mycket hög flera dagar i veckan och att det är svårt att koncentrera sig, då vissa elever pratar med varandra om ämnen som inte rör undervisningen. Vid Skolinspektionens observation vandrade elever runt och pratade medan andra elever försökte arbeta.

Uppföljning och analys av tryggheten och studiero på skolan

Av likabehandlingsplanen för läsåret 2024/25 framgår att det på skolan genomförts observationer, elevenkäter och incidentrapporter. Den sammantagna slutsatsen i likabehandlingsplanen är att eleverna upplever skolan som trygg. I planen anges även centrala behov inför det fortsatta arbetet med att skapa trygghet, bland annat att arbeta vidare utifrån de incidenter som förekommer, att skapa en gemensam samsyn kring ordningsregler och deras konsekvenser, att trygga de områden som upplevs som otrygga samt att motverka skojbråk, kränkande språkbruk och nedskräpning. Vidare framgår att skolan, för att öka tryggheten behöver

fortsätta ge stöd vid övergångar i årskurser F-5, hantera den höga vuxenfrånvaron samt förtydliga vad rastsamvaro innebär och vilket ansvar som gäller för personalen vid pedagogisk lunch.

Rektorn och en lärare berättar att kommunens pedagogiska stödteam under föregående läsår genomförde en kartläggning och analys av problemen i en specifik klass och gav personalen råd om hur de kunde arbeta vidare. Representanter från elevhälsan berättar att de analyserade dåvarande årskurs 2 med särskilt fokus på studiero. De uppger vidare att det under innevarande inte har genomförts någon generell analys av tryggheten eller studieron, varken skolövergripande eller avseende specifika klasser.

Huvudmannen har inkommit med riskbedömningar och handlingsplaner för dåvarande årskurs 2, dels från 2024, dels från början av 2025. I riskbedömningen från 2024 framgår utåtagerande elever påverkar lektionsinnehåll och struktur. Detta leder till att undervisning inte kan genomföras på grund av bristande arbetsro.

Vidtagna åtgärder för att öka tryggheten och studieron

Lärare, rektor och elevhälsan nämner att flera åtgärder har vidtagits för att förbättra tryggheten och studieron. Bland annat har extra föräldramöten skett under föregående år, huvudmannens pedagogiska stödteam har observerat dåvarande årskurs 2. Vidare har skolan genomfört en utbildningsinsats för personalen i hur man upprättar en anmälan om kränkande behandling.

I handlingsplanen avseende de identifierade bristerna avseende tryggheten och studieron i nuvarande årskurs 3 framgår att olika åtgärder ska genomföras i klassen, bland annat extra föräldramöten samt en översyn av schematekniska lösningar. I handlingsplanen anges även, som åtgärd på att lärare upplever en stress över måluppfyllelse då utåtagerande elever dikterar lektionsinnehåll och struktur vilket leder till att undervisningen att "Vi har de elever vi har. Det är svårt med utåtagerande elever och det finns inget quick-fix, utan vi måste hålla i och hålla ut."

Lärare, elevhälsa och rektorer berättar i intervju att skolans ordningsregler diskuteras och revideras utifrån inkomna synpunkter samt hur reglerna efterlevs i praktiken. Flera lärare uppger att det behövs tydligare konsekvenser när regler bryts, medan elevhälsan och rektorn lyfter fram samtal som det främsta verktyget.

Elevhälsan berättar att de under innevarande läsår inte har hunnit med några särskilda trygghetsfrämjande insatser utöver det dagliga arbetet. Lärare uppger i intervju att trygghetsteamet på skolan har skickat ut förslag på vad man kan arbeta med kring trygghet och studiero. Lärarna berättar

vidare det inte har genomförts något skolövergripande arbete kopplat till trygghet och studiero på skolan.

Huvudmannen beskriver att trygghetsteamet, som även inkluderar delar av elevhälsoteamet, under föregående läsår skickade månadsbrev till all personal med material bland annat kring språkbruk. Dessutom genomförde huvudmannen en utbildningsinsats för personal med fokus på traumamedveten omsorg.

Utredning av ordningsstörande eller olämpligt beteende

Elever och lärare berättar att vissa elever återkommande påverkar tryggheten och studieron negativt för andra. Det handlar bland annat om olämpligt språkbruk, kränkningar, störande beteende samt våld under både lektioner och raster. Lärare uppger namnet på ett tiotal elever som återkommande påverkar tryggheten eller studieron negativt.

Rektorn uppger att det inte finns någon särskild mall vid skolan för att utreda ordningsstörande beteende, utan att klassläraren oftast samtalar med de elever som stör ordningen. Ibland kan det bli aktuellt med samråd och då är rektorn med.

Lärarna känner inte till att några formella utredningar av ordningsstörande beteende genomförs på skolan, utan hanteringen sker i huvudsak genom samtal med den berörda eleven. Vid behov kan även elevens vårdnadshavare kallas till möte eller att rektorn för ett samtal med eleven om vad som har hänt i skolan. En lärare uppger att denne varken hört talas om eller genomfört någon utredning avseende ordningsstörande beteende på skolan. Läraren uppger att skolan i stället fokuserar på att se till elevgruppen.

Rektorn uppger att ett ordningsstörande beteende kan utredas inom ramen för de pedagogiska kartläggningarna. Pedagogiska kartläggningar genomförs inom ramen för en utredning om behov av särskilt stöd, om eleven uppvisar kunskapsmässiga svårigheter. Representanter från elevhälsan framhåller att någon särskild utredning av upprepat ordningsstörande beteende inte har gjorts vid skolan.

Huvudmannen uppger i sitt yttrande över tjänsteanteckningen att en utredning om ordningsstörande beteende genomförs i samband med disciplinära åtgärder, men att detta inte förekommit på skolenheten F-5.

Rättslig reglering

Förebyggande arbete för trygghet och studiero

Av 4 kap. 3 och 4 §§ skollagen framgår att varje huvudman inom skolväsendet systematiskt och kontinuerligt ska planera och följa upp utbildningen, både på huvudmannanivå och på skolenhetsnivå.

Huvudmannen ska även analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen.

Enligt 5 kap. 3 § skollagen ska alla elever tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero.

Av förarbetena, prop. 2021/22:160 s. 49 ff. och 229 f., framgår att ställningstaganden som huvudmannen gör i det förebyggande arbetet kring trygghet och studiero ska baseras på en analys av vilka behov och förutsättningar som finns på skolenheten, samt vilka åtgärder som mot bakgrund av analysen bedöms som effektiva. (...) Det framgår vidare att huvudmannen ska försäkra att rektorn har de förutsättningar som behövs för att bedriva ett förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero. Med detta åsyftat bland annat att huvudmannen ska se till att rektorn har tillgång till nödvändiga resurser som krävs för att trygghet och studiero ska kunna tillförsäkras alla elever. (...) Ett förebyggande arbete med att tillförsäkra elever trygghet och studiero innebär att skolor och huvudmän analyserar vilka hinder som finns för att elever ska vara trygga och ha studiero och aktivt verkar för att dessa hinder undanröjs. Detta kan bland annat innebära att skolan förebygger ordningsstörningar genom väl förankrade ordningsregler och ett gemensamt förhållningssätt bland personalen och utveckling av det pedagogiska ledarskapet i klassrummet. Det kan även innebära ett fokus på att erbjuda en varierad undervisning av hög kvalitet och de extra anpassningar, särskilda stöd och utmaningar som eleverna behöver. Det förebyggande arbetet omfattar även ett aktivt arbete med att främja de normer och värden som ska präglade utbildningen, bland annat alla människors lika värde och respekt för andra människors egenvärde samt jämställdhet, och åtgärder inriktade mot specifika problem som sexuella trakasserier eller andra former av kränkningar. Utifrån en uppföljning och analys av vilka behov som finns i verksamheten kan både mer generella och särskilt riktade åtgärder behöva vidtas.

Utredning av ordningsstörningar eller olämpligt beteende

Enligt 5 kap. 9 och 10 §§ skollagen ska rektorn se till att saken utreds om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningar för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § skollagen är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid utredningen ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende.

Skolinspektionens bedömning

Brister i skolans förebyggande arbete avseende trygghet och studiero

Skolinspektionen konstaterar att det föreligger brister i skolans arbete med att skapa trygghet och studiero. Bristerna består dels i skolans analyserande arbete avseende studieron, dels att tillräckliga och adekvata åtgärder för att öka tryggheten och studieron inte vidtagits.

Skolinspektionen konstaterar inledningsvis att det genom utredningen står klart att det finns en bristande trygghet och studiero på skolan. Elever och personal vittnar om att det finns elever som inte känner sig trygga i skolan. Det förekommer slagsmål, konflikter och kränkningar mellan elever, och i vissa klasser saknas regelbunden studiero. Detta leder till en stökig miljö där undervisningen störs i sådan omfattning att det blir svårt för eleverna att koncentrera sig.

Av utredningen framgår förvisso att skolan har följt upp elevernas upplevelse av trygghet och studiero, genom exempelvis elevenkäter, samt att skolan har genomfört analyser av hinder för att eleverna ska tillförsäkras trygghet på skolan. Det framgår även att skolan har genomfört analyser av hinder för studieron beträffande en enskild klass på skolan. Utredningen visar dock att det inte genomförts någon skolövergripande analys beträffande studieron på skolan. Ett förebyggande arbetet kring studiero ska baseras på en analys av vilka behov och förutsättningar som finns på skolenheten. Att en sådan analys inte gjorts på skolenheten beträffande studiero, bortsett avseende en enskild klass, utgör därmed en brist.

Skolinspektionen konstaterar vidare att skolan inte vidtagit tillräckliga eller adekvata åtgärder för att öka elevernas trygghet eller studiero i skolan.

Utredningen visar förvisso att skolan har vidtagit vissa åtgärder för att förbättra tryggheten och studieron, som exempelvis relationsbyggande arbete och en informationsinsats kring rutinen för anmälan av kränkande behandling. Dessa åtgärder korresponderar dock inte med de problem som framkommit i analysen och får inte anses tillräckliga utifrån den problematik som föreligger på skolan. Det framgår exempelvis att skolan i analysen kommit fram till "skojbråk" måste upphöra och att det krävs en gemensam samsyn kring ordningsregler och de konsekvenser som följer om dessa bryts. Av utredningen står det dock klart att adekvata förebyggande åtgärder avseende "skojbråk" detta inte vidtagits, annat än att personal agerar åtgärdande när något redan har hänt. Avseende bristen på samsyn på ordningsregler har skolan förvisso fört vissa samtal kring dessa. Dessa samtal har dock visat sig otillräckliga utifrån den långtgående oenighet beträffande tillämpningen av ordningsregler som råder bland personalen på skolan. Utredningen visar därutöver att skolan inte har genomfört några skolövergripande insatser alls i syfte att öka tryggheten

eller studieron. Avslutningsvis konstaterar Skolinspektionen att det faktum att en fullgod analys av studieron saknas, ofrånkomligen medför att adekvata åtgärder med stöd i en sådan analys inte kan sättas in.

Brister i skolans arbete med utredning av ordningsstörande eller olämpligt beteende

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att utreda bakomliggande orsaker till elevers ordningsstörande beteende.

Skolinspektionen konstaterar inledningsvis att det av utredningen står klart att det finns flera elever på skolan som vid upprepade tillfällen stör ordningen eller uppvisar ett olämpligt beteende. Rektorn har, trots att denne har haft kännedom om att eleverna upprepat stör ordningen, dock inte utrett orsaker till elevers ordningsstörande beteende, vilket är en brist.

Rektorn redogör förvisso kring att klasslärarna genomför en typ av utredning avseende ordningsstörande beteende genom samtal med eleverna. Tillfrågade lärare känner dock inte till att utredningar kring ordningsstörande beteende har förekommit eller genomförs i skolans verksamhet. Skolinspektionen bedömer härav att det är visat att de samtal som klasslärarna genomför med eleverna inte kan anses utgöra en utredning om de bakomliggande orsakerna till elevernas ordningsstörande beteende.

Rektorn uppger vidare att skolan förvisso i vissa fall genomför utredningar om ordningsstörande beteende, inom ramen för en pedagogisk kartläggning. Av utredningen står dock klart att detta enbart genomförs för elever som uppvisar kunskapsmässiga svårigheter. Skolinspektionen vill i sammanhanget betona vikten av att upprepat ordningsstörande beteende utreds även i de situationer då förutsättningar för en utredning om elevens stöd inte är uppfyllda.

Att en elevs ordningsstörande beteende uppmärksammas och utreds är viktigt för att komma fram till vilka åtgärder som behövs för att möta elevens behov och stötta eleven i att förändra sitt beteende. Orsakerna till ett ordningsstörande beteende är individuella och behöver utredas och analyseras utifrån elevens individuella situation. Skolinspektionen vill även i sammanhanget framhäva skyldigheten för rektorn att, om det vid en utredning om ordningsstörande beteende, framkommer att förutsättningar för en utredning av elevens behov av särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som

följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Umeå kommun verksamhet vid Södra Ålidhemsskolan F-5 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller särskilt stöd, förebyggande arbete för trygghet och studiero samt utredning av ordningsstörande beteende. Det finns därför skäl att förelägga Umeå kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Extra anpassningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Samtliga tillfrågade lärare uppger att de ger elever extra anpassningar för de fall läraren befarar att eleven riskerar att inte nå de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Som exempel på extra anpassningar nämner lärare bildstöd, skärmar, hörselkåpor och teckenstöd. Vidare berättar representanter från elevhälsan att de är behjälpliga med lärarna om extra anpassningar och fungerar som ett bollplank.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att Umeå kommuns verksamhet vid Södra Ålidhemsskolan F-5 uppfyller författningarnas krav avseende bestämmelserna gällande extra anpassningar. Ärendet ska därmed avslutas i denna del.

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärare uppger att det finns många nyanlända elever i varje klass på skolan. Dessa elever får studiehandledning på modersmål en gång i veckan. En lärare berättar vidare att om skolan upptäcker att en elev har behov av

fortsatt studiehandledning efter att denne inte längre räknas som nyanländ, så förlängs stödet med studiehandledning på modersmål.

Rättslig reglering

Enligt 5 kap. 4 § skolförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att Umeå kommuns verksamhet vid Södra Ålidhemsskolan F-5 uppfyller författningarnas krav avseende bestämmelserna gällande studiehandledning på modersmål.

Planen mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av skolenhetens plan mot kränkande behandling för läsåret 2024/25. Planen innehåller en redogörelse över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever, samt vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. Planen innehåller vidare en redogörelse för hur de planerade åtgärderna från föregående års plan har genomförts. Eleverna får vara med och svara på enkäter och grunden för planen mot kränkande behandling har tagits upp på elevrådet.

Rättslig reglering

Enligt 6 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Enligt 2 § förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling ska planen mot kränkande behandling upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet som planen gäller för. Utformningen och

omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att Umeå kommuns verksamhet vid Södra Ålidhemsskolan F-5 uppfyller författningarnas krav avseende bestämmelserna gällande planen mot kränkande behandling. Ärendet ska därmed avslutas i denna del.

Anmälan av kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av en sammanställning över upprättade anmälningar om kränkande behandling. Av sammanställningen framgår att 60 anmälningar om kränkande behandling har upprättats under vårterminen 2025. Från höstterminens start fram till den 30 september samma år registrerade skolan ytterligare 20 anmälningar.

Rektorn uppger att samtliga anmälningar som upprättas av personal till rektorn per automatik direkt anmäls till huvudmannen.

Rättslig reglering

Enligt 6 kap. 10 § skollagen är personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn. Rektorn har sedermera skyldighet att anmäla händelsen till huvudmannen.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att Umeå kommuns verksamhet vid Södra Ålidhemsskolan F-5 uppfyller författningarnas krav avseende bestämmelserna gällande anmälan om kränkande behandling. Ärendet ska därmed avslutas i denna del.

X Maja Flood

Juristen Maja Flood
Beslutsfattare
Signerat av: Maja Flood

X Andreas Näslund

Utredaren Andreas Näslund
Föredragande
Signerat av: Andreas Näslund

I ärendets slutliga handläggning har även juristen Johannes Behndig deltagit.